

373.2:37.015.311(082)

Ф 79

ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ДОШКІЛЬНИКА ЗАСОБАМИ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ

Матеріали

Всеукраїнської науково-практичної конференції

м. Кривий Ріг

11–12 жовтня 2012 року

3. Савченко О. Новий етап розвитку шкільної освіти і підготовка майбутнього вчителя / О. Савченко // *Шлях освіти*. – 2003. – № 3. – С. 2-6.

4. Співаковський О. В. Інформаційні технології в реалізації компонентно-орієнтованої освіти / О. Співаковський // *Комп'ютер у школі та сім'ї* – 2003. – № 6. – С. 21-23.

Савченко Л. О.

КРИТЕРІЇ ДІАГНОСТИКИ ЯКОСТІ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИВЧЕНІ ПЕДАГОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Педагогічна діагностика як система методів і засобів створює основу для виявлення труднощів у роботі, дозволяє визначити сильні чи слабкі сторони педагогічної діяльності, накреслити оптимальні шляхи подальшого розвитку творчих здібностей студентів. Усе це разом пов'язане з рівнем загальної освіти, увагою до впровадження діагностичних методик які сприяють розвитку творчого потенціалу особистості.

Педагогічною діагностикою займалися такі вчені і визначили її М.М.Обозов (процес аналізу результатів особистості), В.І.Зверов (визначення рівня педагогічних явищ), Л.М.Денякін (розпізнання творчого потенціалу особистості). Вивчаючи роботи вчених Р.Г.Вігупака, К.М.Гуревича, П.І.Підласого, Л.М.Гріднана, О.Г.Шмельова та ін. Науковці у педагогічних працях О.О.Абдуліної, Б.Г.Ананьєва, С.І.Архангельського, І.А.Зязюна, Н.В.Кузьміної, О.М.Леонтьєва, Л.С.Нечипоренка, С.Л.Рубінштейна зазначають, що процес засвоєння студентами знань та їх використання має глибоку особистісну зумовленість і визначається тим, в якій мірі майбутній фахівець усвідомлює свою професійну роль та стає активним суб'єктом праці [1].

Термін “педагогічна діагностика” (грецьк. *diagnostikos* – здатність розпізнавати) часто зустрічається в науковій літературі. При цьому він застосовується у різних значеннях і для характеристики різних ознак, і різних понять.

К. Інгенкамп переконаний, що педагогічна діагностика покликана, по-перше, оптимізувати процес індивідуального навчання, по-друге, в інтересах суспільства забезпечувати правильне визначення результатів навчання. Учений вважає, що за допомогою педагогічної діагностики аналізується навчальний процес і визначаються результати навчання [2]. Цим визначенням автор вказує на відмінність діагностики від моніторингу. Діагностика – це отримання чіткого уявлення про ті причини, які сприяють чи перешкоджають досягненню окреслених

результатів. Автор зазначає, що крім традиційних контролю, перевірки, оцінки знань і умінь, діагностика включає їх аналіз, виявлення динаміки, тенденцій, прогнозування подальшого розвитку результатів навчальної діяльності. Вищезазначені фактори показують відмінність діагностики від процесу перевірки результатів навчання. Останнє є констатацією наслідків навчально-пізнавальної діяльності учнів без пояснення їх походження [4, с. 348].

Поняття “якості знань” передбачає співвіднесення видів знань (закони, теорії, прикладні, методологічні, оцінювальні знання) з елементами змісту освіти і, тим самим, з рівнями засвоєння. До числа якостей повноцінних знань особистості варто віднести повноту і глибину, оперативність і гнучкість, конкретність і узагальненість, згорнутість і розгорнутість, систематичність і системність, усвідомленість і міцність знань [5].

Особливістю системи знань студентів, які навчаються в педагогічному закладі є те, що така система включає в себе крім фахової підготовки ще й методичну. В системі методичної підготовки найефективніше реалізуються основні напрямки педагогічної діяльності вчителя трудового навчання: конструктивний, виконавський, комунікативний, творчий, організаційний та дослідницький [3, с. 51]. Наукове осмислення даних напрямків дозволило встановити, що в змістовному плані методична підготовка майбутнього вчителя трудового навчання включає в себе не тільки сукупність методичних знань, умінь та навичок, а й сформованість професійно-значущих якостей особистості, таких як: працелюбність, любов до дитини, педагогічно-трудова інтуїція, емпатія, динамізм особистості, емоційно-професійна усталеність тощо. Методична підготовка студента здійснюється в процесі методико-практичної діяльності та є результатом її успішної реалізації. У зв'язку з цим можна вважати, що дана діяльність визначає структуру методичної підготовки майбутнього вчителя трудового навчання, яка узагальнює мотиваційний, операційний та творчий компоненти.

Мотиваційний компонент відображає ставлення студента до методико-практичної діяльності, його волюву активність у бажанні постійно підвищувати рівень своєї методичної підготовки. Основою операційного компоненту виступає оволодіння студентом основними методами організації трудового виховання школярів у процесі власної педагогічної діяльності та шляхом вивчення передового педагогічного досвіду. Творчий компонент передбачає застосування в процесі урочної та позакласної роботи методів розвитку творчих здібностей учнів, любові до праці тощо. На основі виділення даних структурних компонентів можна розробити систему критеріїв та показників для визначення рівнів

методичної підготовки майбутніх вчителів трудового навчання. Мотиваційно-емоційний критерій який відображує характер ставлення студентів до методико-практичної діяльності. Показниками даного критерію виступають: інтерес до професії вчителя трудового навчання; позитивне ставлення до педагогічної роботи; бажання поглиблювати свої знання стосовно методики викладання предмету, вдосконалювати набуті вміння і навички.

Конструктивно-пізнавальний критерій характеризує ступінь володіння студентами аналітичними та конструктивними вміннями. Він включає такі показники: вміння методично вірно планувати урочну та позакласну трудову та виховну роботу з учнями на основі використання теоретичних знань з методики трудового виховання та психолого-педагогічних дисциплін; уміння проводити аналіз і самоаналіз результатів такої роботи.

Операційно-діяльнісний критерій характеризує наявність у студентів комплексу вмінь та навичок щодо організації та здійснення різних видів трудової діяльності учнів. Його показниками є: вміння досягати комплексності уроку, раціонально розподіляючи час за видами трудової діяльності учнів; володіння методикою вивчення трудової грамоти; уміння використовувати між предметні зв'язки в трудовому вихованні школярів; уміння організовувати колективну та індивідуальну діяльність учнів, забезпечуючи особистісно-орієнтований підхід у процесі музично-виховної роботи.

Художньо-творчий критерій відображає міру творчої спрямованості методико-практичної діяльності студентів і охоплює такі показники: володіння методами організації творчої навчальної діяльності учнів; ступінь самостійності у виборі прийомів і методів трудового виховання школярів; володіння навичками педагогічної імпровізації в аспекті вільного використання різноманітних методів та прийомів роботи з учнями.

При визначенні компонентів діагностики якості знань студентів та їх конкурентоспроможності в сучасних соціально-економічних умовах у зв'язку з появою в структурі освіти установ різного типу, не завжди достатньо бази теоретичних знань, передбачених програмами інваріантних курсів «Загальна педагогіка», «Психологія і педагогіка», «Педагогічні системи і технології». Тому всі навчальні теми структурувалися в блоки, які завершувалися аналізом вивчених питань у практичній педагогічній діяльності. Організація самостійної і науково-дослідної роботи студентів з даних блоків питань сприяло поглибленню знань студентів і формуванню їхньої професійної мотивації. Наприклад, систематизація знань розділу „Теоретичні та методичні основи навчання

(дидактика)» передбачала самостійну роботу студентів з таких проблем:

- структура освіти в Україні та за кордоном;
- зміни змісту освіти відповідно до типу освітньої установи;
- основні дидактичні концепції та інноваційні педагогічні системи і технології;
- активізація освітньої діяльності учнів у навчально-виховному процесі;
- досвід учителів-новаторів та його використання в педагогічній діяльності освітніх установ міста.

Поряд з вивченням інваріативного курсу, з метою підвищення якості знань студентів ми, спільно з провідними викладачами факультетів, розробляли програми варіативних курсів. Вони розроблялися відповідно до навчальних планів з урахуванням специфіки факультетів: „Педагогічна майстерність”, „Інноваційні педагогічні системи і технології”, „Філософія та історія освіти”, „Історія освіти і педагогічної думки”, „Педагогічна етика”, „Педагогічна техніка”, „Організація виховної роботи”, „Методика і методологія педагогічної практики”, „Наукові засади управління школою”, „Організація профорієнтаційної роботи”, „Спеціальна психологія і корекційна педагогіка”. При проведенні занять з «Загальної педагогіки», «Методики профорієнтаційної роботи», «Історії педагогіки», ми запропонували студентам різні форми організації навчання: евристична гра «Особисті права і відповідальність майбутнього учителя», прес-конференція «Стратегії творчого саморозвитку в університеті як напрямок формування професійно-педагогічної культури», театральна вітальня «Типи вчителів у історичній, педагогічній літературі», дискусія «Відомі суспільні діячі про вчителя», круглий стіл «Конструювання досвіду педагогічної культури», семінар «Мотиви вибору педагогічної професії», конференція «Ідеальний образ сучасного вчителя», дебати із проблеми «Система оцінки результатів навчання в загальноосвітній школі ХХІ століття», дискусія «Загальнолюдське і національне в системі навчання в Україні».

Навчальна діяльність повинна не просто забезпечувати оволодіння студентом сумою знань, умінь і навичок, а формувати його компетентність, яка базується на знаннях, досвіді, цінностях, здібностях, набутих завдяки навчанню.

Таким чином, впровадження різних діагностичних методик у вищій школі є загальним обов'язком для всі вищих закладів, адже саме діагностування навчального процесу дає змогу отримати якісну оцінку та виявити проблеми і перспективи даного процесу, лише результат діагностичного контролю є основою для оцінювання успішності студентів. Слід пам'ятати, що виявлення якості знань, умінь та навичок

студентів є одним першочергових завдань вищого навчального закладу, і ця якість знань може характеризувати, власне, й якість діяльності навчального закладу. Навіть враховуючи різноманітність поглядів та думок, які вкладаються в розуміння якості знань, їй завжди притаманні наступні аспекти: відповідність стандартам та відповідність реальним запитам соціуму. Саме поєднання цих аспектів у процесі навчання є вирішальним у формуванні навчальних планів та програм, визначає особливості розробки та впровадження діагностичних методик, характеризує освіченість студентів.

Література

1. Гершунский Б.С. *Философия образования*. – М.: Московский психолого-социальный институт / Б.С.Гершунский. – М., 1998. – 432 с.
2. Ингенкамп К. *Педагогическая диагностика* / К. Ингенкамп; [пер. с нем.] – М.: Педагогика, 1991. – 240 с.
3. Майоров А. Н. *Мониторинг как научно-практический феномен* / А.Н.Майоров // *Школьные технологии*. – 1998. – № 5. – С. 26-45.
4. Мойсеюк Н.Є. *Педагогіка: [навч. посіб.]* / Н.Є.Мойсеюк. К., 2001. – 608 с.
5. *Соціально-педагогічний словник* / за ред. В.В. Радула. – К.: Екс-Об. – 2004. – 304 с.

Бадіца М. В.

РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБОМ ДИДАКТИЧНОЇ ГРИ

Перетворення в соціально-економічній і соціально-культурній сфері життєдіяльності країни значно впливають на процес гуманізації освіти з позиції розкриття духовно-творчого потенціалу особистості.

В умовах демократизації змінилися пріоритети освіти, які спрямовані на створення сприятливих умов для пошуку, підтримки, стимулювання та реалізації здібностей особистості, розвитку творчого потенціалу громадянина у сучасному суспільстві. Зовсім не випадково Державна національна програма «Освіта. Україна ХХІ століття» вказує на необхідність розвитку творчих здібностей кожної особистості, на побудову навчання з урахуванням індивідуальних особливостей дитини [1]. Інноваційні процеси освіти та сензитивність дошкільного дитинства до опанування навичками співробітництва; розвитку уяви, креативності як